



ЛІТЕРАТУРА:

1. Развитие иноязычной коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов : монография / Т.А. Костюкова, А.Л. Морозова. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2011. – 119 с.
2. Матвеева И.А. Формирование профессионально-коммуникативной компетентности в иноязычной подготовке будущего военного летчика: автореф. ... дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / И.А. Матвеева; ФГБОУ ВПО «Ульяновский государственный педагогический университет имени И.Н. Ульянова». – Самара, 2012. – 22 с.
3. Ганачевская М.Б. Педагогическое моделирование иноязычной подготовки курсантов военного вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / М.Б. Ганачевская; ФГБОУ ВПО «Казанский национальный исследовательский технологический университет». – Казань, 2011. – 19 с.
4. Вікторова Л.В. Іноземні мови для практичної діяльності: потреби світової спільноти / Л.В. Вікторова // Zbiór raportów naukowych. Nauka dzis: teoria, metodologia, praktyka, problematyka (materialach Międzynarodowej Naukowi-Praktycznej Konferencji 30.07.2014 – 31.07.2014 roku, Sopot). – Warszawa :
- Wydawca: Sp. Z o. o. «Diamond trading tour», 2014. – S. 92–95.
5. Хоменко А.В. Формирование вторичной языковой личности как фактор совершенствования иноязычной подготовки в экономических вузах / А.В. Хоменко // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2013. – № 11 (29) : в 2-х ч. – Ч. II. – С. 187–190.
6. Вікторова Л.В. Формування мовної особистості студентів / Л.В. Вікторова // «Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів». Матеріали IV міжнародної науково-методичної конференції (3–4 жовтня 2013р.). – Одеса: Видавництво «ВМВ», 2013. – С. 186–190.
7. Тадеєва М.І. Досвід реформування шкільної іншомовної освіти в Україні в рамках рекомендацій освітніх та мовних інститутів Ради Європи / М.І. Тадеєва // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. – 2011. – Вип. 28. – С. 272–279.
8. Чорна С.С. Особливості навчання другої іноземної мови студентів немовних спеціальностей / С.С. Чорна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Запоріжжя, 2013. – Вип. 33 (86). – С. 645–651.

УДК 37.03:811.124

ЗНАЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ворона І.І., к. філол. н.,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

У статті розкрито роль латинської мови у процесі міжкультурної комунікації, вказано на те, що наповнення занять латинської мови гуманітарним змістом допоможе розвитку мислення, творчих здібностей особистості. Вивчення латинської мови допомагає формувати якісно нові здібності студентів, які в майбутньому зможуть забезпечити високу ефективність професійної та громадської діяльності.

Ключові слова: латинська мова, міжмовна комунікація, запозичення, медична термінологія, культурологічне значення, афоризми.

В статье раскрыта роль латинского языка в процессе межкультурной коммуникации, указано на то, что наполнение занятий латинского языка гуманитарным содержанием поможет развитию мышления, творческих способностей личности. Изучение латинского языка помогает формировать качественно новые возможности студентов, которые в будущем смогут обеспечить высокую эффективность профессиональной и общественной деятельности.

Ключевые слова: латинский язык, межязычная коммуникация, заимствования, медицинская терминология, культурологическое значение, афоризмы.

Vorona I.I. LATIN IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

The role of Latin in process of intercultural communication is described in article, enriching Latin classes with humanities contributes to development of thinking and creativity of a person is shown. Mastering Latin helps to generate qualitatively new abilities with students who in future will raise efficiency of professional and social activities.

Key words: latin, inter-language communication, borrowing, medical terminology, cultural values, aphorisms.



Постановка проблеми. Латинська мова є єдиною літературною мовою у європейських народів більше тисячі років та є засобом інтернаціонального об'єднання різних народів, засобом спілкування, яке в змозі пристосуватися до найрізноманітніших умов і потреб суспільства [7, с. 301].

Латинська мова була офіційною мовою багатоплемінної Римської імперії, до складу якої входили території багатьох сучасних держав; нею велася документація, виголошувалися промови. Після розпаду Римської імперії латина стала міжнародним засобом спілкування в більшій частині Європи і єдиною літературною мовою, знаряддям художньої творчості і наукової думки, але перш за все – мовою католицької церкви, що складала основу середньовічної ідеології. Без знання латини неможливо було ознайомитися з фундаментом європейської цивілізації. Але навіть сьогодні вивчати цю «мертву» мову, якщо нею практично більше не розмовляють; чому після англійської, німецької та французької мов вона займає четверте місце в рейтингу вивчення? Це правда, що ніхто не говорить більше латинською як рідною мовою, проте без неї неможливо уявити собі жодної сфери людської діяльності. Та чи можна вважати латину повністю мертвою мовою? За класифікацією Олексія Мусоріна, латинська мова належить до мертвих мов, які й сьогодні активно функціонують у книжково-письмовій сфері. Такі мови вивчаються відповідно до накопиченого практичного досвіду, узгодженого з традиціями, та великій кількості навчальних закладів [3, с. 33]. Від розмовних живих мов вони відрізняються лише тим, що для жодного народу не є рідними, а засвоюються лише в процесі навчання певних терміносистем. Погоджуємося з думкою О. Подосинова, який зауважив, що, якщо латинська мова і «мертва», то її «смерть» була чудовою – вона «помирала» тисячі років і запліднювала більшість європейських мов, ставши основою для одних (італійська, іспанська, французька, португальська, румунська та ін.) і подарувавши сотні, тисячі слів і термінів іншим мовам [5, с. 3].

Ступінь розробленості проблеми. Загальні питання вивчення латинської мови, її роль у розвитку та збагаченні лексичного фонду, її культурологічне значення висвічувалися у працях багатьох учених (О. Сутула, О. Румик, Т. Вільчинська, О. Пилипів). Проте проблема визначення значення латинської мови у процесі міжнародної комунікації не досліджувалась.

Мета статті. Завданням нашого дослідження є визначення ролі латинської

мови як міжнародної мови науки, яка у системі університетських дисциплін повинна мати не тільки професійне, а й загальнокультурне спрямування; вказати на важливість вивчення курсу латинської мови у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Латинська мова, хоча і вважається «мертвою» та витіснена новими мовами з багатьох сфер нашого життя, проте вона і сьогодні є міжнародною мовою науки. Вона залишилася у текстах, які дійшли до наших днів, як невичерпна скарбниця мудрості, в історичних пам'ятках й документах Середньовіччя, у творіннях епохи Відродження, у романських, германських і слов'янських мовах, у нових наукових медичних, біологічних, юридичних, лінгвістичних та технічних термінах. Упродовж багатьох століть латина була обов'язковою дисципліною у навчальних закладах, її значення надзвичайно вагоме, адже вона стала класичним підґрунтям терміносистем багатьох мов світу [6, с. 8]. Так як римляни домінували майже повністю у давній Європі, то латинська мова лежить в основі багатьох мов європейського культурного простору. Близько 90 відсотків словникового складу романських (французька, італійська, іспанська, португальська) мов латинського походження. Та навіть в англійській мові частка слів латинського походження становить 50–60 відсотків [11]! Майже всі європейські мови утворилися з латини, і не лише їх лексичний склад. Граматика багатьох із цих мов будується на основі латинської граматики. Таким чином, знання латини є ідеальною основою для вивчення інших мов (англійської, французької, італійської, іспанської, португальської та ін.). Навчання латинської граматики не тільки знімає у студентів труднощі в запам'ятовуванні іншомовної лексики, а й розширює їх інтерпретативні здібності, інформативний і духовний потенціал (звернення до античної літератури, екскурс в історію слова). Тому роль латинської мови в процесі мовної комунікації важко переоцінити.

Професор Жан Крапель, відомий французький учений, директор Національного інституту прикладних знань, у своїй статті «Латинь або вавилонське стовпотворіння» зауважив, що в умовах того, як швидко зростає багатомовність наукової літератури, все більш нагальною стає потреба в міжнародній мові, а оскільки жодна з національних мов у цій функції не зустріла б необхідної одностайної підтримки в усіх країнах, то єдине рішення проблеми – довести нижнє функціонування латинської мови, як міжнародної мови науки, до такого рівня,



при якому вона задовольняла би потреби спілкування в усіх галузях науки [1, с. 65].

Сьогодні латинська мова хоч і витіснена новими мовами з багатьох сфер нашого життя, до цих пір є міжнародною, а її вивчення – досить актуальна закономірність. Сучасна освіта та наука неможливі без оволодіння основами латині. Латинською мовою друкуються книги, пишуться дисертації, проводяться конференції, ведеться ділове листування у Ватикані, вона викладається в школах, інститутах і університетах. Опанувавши основи граматики, можна вільно спілкуватися з латиністами всього світу [12, с. 38]. На рівних правах із новими мовами латинська мова використовується у солідних філологічних журналах багатьох країн, а також у збірках «Eirene», які видаються Комітетом сприяння класичній філології у різних країнах. Варшавське видання «Meander», публікуючи основний текст статті польською мовою, супроводжує їх латинським резюме. Оксфордський науково-популярний журнал «Greece and Roma», що видається англійською мовою, майже в кожному номері надає місце для публікації латинських віршів, а також розважальним матеріалам – кросвордам тощо – латинською мовою. Латиною видаються видання, присвячені живій латині: «Latinitas» (Ватикан), «Palaestra Latina» (Барселона), «Vita Latina» (Авіньйон). У цих журналах систематично публікуються результати роботи, що виконуються в різних країнах із нормування новолатинської лексики [9, с. 117].

У сучасному суспільстві міжкультурна комунікація відбувається практично в усіх сферах людської діяльності. Звернімося до медицини, де інструментом професійної міжкультурної комунікації є латинська мова. Латинська мова – це дисципліна гуманітарного циклу, яка навчає студента-медика мислити науково, поняттями і категоріями майбутньої спеціальності. Саме предмет «Латинська мова» закладає основи наукових знань, допомагає освоїтися в фаховій термінології, надає великі можливості для формування і розвитку професійного мовлення, що дозволяє виконувати комунікативні завдання медичного працівника. Слово лікаря, його вміння встановити з хворим довірчі відносини, пояснити пацієнтові процес лікування визначають його професіоналізм, що, зрештою, підвищує шанси людини на одужання. Дискурсивна компетенція лікаря і результативність лікування знаходяться, таким чином, у безпосередній залежності один від одного. Без знання латинської мови досить складно читати іншомовні, професійно орієнтовані тексти, наповнені інтернаціональною гре-

ко-латинською термінологією. Латинська лежить в основі всієї медичної термінології, сприяючи тим самим міжмовній професійній комунікації. Медики не випадково кажуть: «Invia est in medicina via sine lingua latina. – Непрохідний шлях у медицині без латинської мови». Так, назви хвороб, патологічних станів, методів дослідження і лікування хворих практично в усіх мовах подаються через греко-латинську термінологію. Як приклад, можна назвати такі терміни, як *arthritus, gastritis, stenosis, anaemia*. В українській медичній термінології ці терміни перекладаються через транслітерацію: артрит, гастрит, стеноз, анемія. Часто навіть при наявності українського варіанту того чи іншого терміна лікарі вибирають грецький синонім (не підвищений тиск, а гіпертонія; не пухлина залози, а аденома; не наука про захворювання серця, а кардіологія; не фахівець із захворювань ротової порожнини, а стоматолог тощо). Важливу роль відіграє латинська мова в анатомії та фармакології. Всі органи і частини людського тіла мають латинські номінації. Це ж стосується і назв ліків: тут уніфікація особливо важлива, адже без неї неможливо орієнтуватися у безмежній кількості лікарських препаратів. У багатьох галузях науки, зокрема, у зоології чи ботаніці, термінологія базується на латинській мові. Кожна тварина та рослина має відповідну «стандартну» наукову назву, що дозволяє вченим різних країн чітко та недвозначно позначати ті чи інші явища природи. Все це призводить до інтернаціоналізації медичної термінології, що, у свою чергу, сприяє більш тісному міжнародному співробітництву, міжкультурній комунікації в галузі медицини.

Курс латинської мови має велике культурологічне значення. Складність полягає не в знаходженні матеріалу, а в його відборі та оптимальному використанні, що залежить від особистісного і творчого ставлення самого викладача. Формування міжкультурної комунікації в рамках предмета «латинська мова» може здійснюватися на кожному занятті. Для цього існують величезні можливості. Так, повідомляючи студентам значення нового терміна, викладач може звернутися до етимології слова, до історичних умов його розвитку. З одного боку, студенти дізнаються про походження слова, з іншого – ще раз усвідомлюють для себе важливість вивчення латинської мови. Порівняння термінів із різних мов привчає студента до структурності думки, допомагає зрозуміти, що вивчення однієї мови допомагає в освоєнні іншої.

У період вивчення латинської мови через наповнення занять гуманітарним зміс-



том (коментарі до таких ономастичних термінів, як ахіллове сухожилля, гіпократове обличчя, комплекси Антігони, Електри, Едіпа, міфологічні асоціації з фармацевтичними термінами, як, наприклад, адоніс, берега, морфін та ін.) реалізується можливість розвитку мислення студентів, збагачується їх ерудиція.

Вивчення латинської мови має велике значення у підготовці спеціалістів медичної сфери, оскільки допомагає свідомо засвоювати і розуміти терміни грецько-латинського походження та вислови, з якими будуть зустрічатися студенти навчальних закладів у практичній діяльності. Латина приваблює своєю лаконічністю, досконалістю морфологічної структури, своїм лексичним багатством, виразністю. У міжнародному багатомовному фразеологічному фонді чи не найвизначніше місце належить латинській фразеології. Це пояснюється великим значенням латинської мови і латиномовної літератури в історії європейської культури [8, с. 90]. Фразеологічний фонд латинської мови містить численні прислів'я та приказки, що увійшли до складу багатьох мов світу не тільки у перекладній формі, а й як прямі запозичення із збереженням графіки та орфографії, властивих мові-джерелу. Ці влучні й дотепні вислови нерідко образно узагальнюють багатовіковий суспільно-історичний досвід народу, його культурну і мовну самобутність. Латинські афоризми – це і своєрідні слушні поради, і філософські міркування та судження щодо людського буття. Вони виразно і лаконічно відображають основи світогляду народу, його непохитні моральні та етичні приписи. Сконденсована в прислів'ях і приказках народна мудрість передає безмежне розмаїття людських взаємин. Латинські афоризми та крилаті вислови, їх зміст та історичний коментар мають велике пізнавальне і виховне значення, адже багато афоризмів не тільки відбивають світогляд античного суспільства, а й можуть бути корисними для ідейно-політичного й естетичного виховання сучасної молоді. Крім того, вивчення лаконічних і влучних латинських крилатих висловів, більшість із яких містить у собі літературні й міфологічні образи, відіграє важливу роль у художньо-естетичному вихованні студентів, прищеплює їм навички мовної культури, навчає чітко, яскраво й дохідливо висловлювати свої думки, що є необхідним у формуванні кваліфікованого та ерудованого фахівця [4, с. 83]. Афоризми, як відомо, широко використовуються в медійному просторі. Всі знають такі вирази, як *Per aspera ad astra* («Через терни – до зірок»), *Omnia mea mecum porto* («Все своє

ношу з собою»), *Alma mater* («мати-годувальниця»). Науковцям із давніх часів відомі вислови: *Doctrina est fructus dulcis radicis amore* («Наука – солодкий плід гіркокого кореня»); *Experimentum crucis* (досвід Христа; вирішальний експеримент, що визначав напрям подальшого пошуку); *Honoris causa* («за заслугу, задля пошестей» – цей вираз вживається під час присвоєння наукового ступеня). Вислів Вергілія *Mens agitat molem* («Розум рухає масу») означає, що матеріал рухається завдяки думці. Загальновідомий вираз *Tabula rasa* ми перекладаємо як «чиста дошка», хоча є й інше тлумачення, що означає «абсолютне невігластво». Деякі латинські вирази стали життєвим кредо для великих людей: *Vivere est cogitare* («Жити – значить мислити» – ці слова стали девізом для Вольтера); *Scio me nihil scire* («Я знаю, що нічого не знаю» – це латинська версія сентенції, яку Платон приписав Сократу); *Faber est suae quisque fortunae* («Кожен є ковалем своєї долі» – Аппій Клавдій); *De nihilo nihil* («З нічого нічого й не виникає» – Лукрецій).

У професійному спілкуванні майбутній медик повинен чітко висловлювати свої думки, вживаючи слова, вислови і фразеологізми, що у сукупності становлять його ідіолект. Як приємно, легко і цікаво спілкуватися з людиною, у якої багата й колоритна мова! Почувши лише декілька перших речень, ми вміє розпізнаємо високоерудовану, інтелектуально і духовно багату людину. Іноді ми навіть не замислюємося, як мова і стиль співрозмовника, який дотепно та вміло вплітає у свою мовленнєву канву «золоті класичні скарби», захоплює нас, створює в нашій уяві адекватні ситуації, заставляє аналізувати, думати, хвилюватися. Звичайно, цього можна досягти, лише працюючи над своєю мовою, вникаючи у глибинний зміст кожного слова, зокрема прислів'їв та приказок, які припали до серця. В українській та інших мовах чимало скалькованих із латинської мови висловів не видаються запозиченнями, оскільки процес асиміляції на всіх рівнях мови відбувся у повному обсязі, спричинивши навіть виникнення паремічних варіантів, наприклад: *лат. De gustibus et coloribus non est disputandum*; *укр. Про смаки не сперечаються*; *англ. Every man to his taste / There is no accounting for taste / Tastes differ*; *нім. Jeder (den) Geschmack Idsst sich nicht streiten / Die Geschmcke sind verschieden*; *фр. Des goûts et des couleurs il ne faut pas disputer*; *ісп. Sobre gustos, no hay nada escrito*. І ще приклад: *лат. Amicus optima vitae possessio*; *укр. Приятель – найкращий скарб у житті*; *англ. A friend is need is a friend indeed / They*



are rich who have true friends; *нім.* Ein treuer Freund ist ein großer Schatz; *фр.* Mieux vaut un ami en voie que denier en courroie; *ісп.* Amigo cabal, tesoro ideal.

На превеликий жаль, у звичайне заняття культурологічний матеріал зазвичай поміщається не системно, а уривками. Поглиблено ж античну культуру можна вивчати у позааудиторні години. На нашій кафедрі, зокрема, працює гурток латинської мови. Все більшою популярністю користується олімпіада з латинської мови, де студенти показують не тільки своє лінгвістичне чуття, а й загальнокультурну ерудицію та творчі здібності. Саме тут повною мірою проявляється не лише інтелект, але й допитливість, фантазія, винахідливість, творчість. Користь включення у навчальний матеріал із латинської мови лінгвістичних завдань, культурологічних питань з античної культури незаперечна: вони сприяють розвитку творчого та логічного мислення, вмінню розмірковувати на теми, пов'язані з майбутньою професією, підвищують грамотність, допомагають розширити кругозір.

Якщо опустити те велике значення, яке приносить знання стародавніх мов для науки та духовного розвитку, важливим залишається застосування латині у повсякденному житті. Наприклад, існує багато латинських скорочень, які є загальноприйнятими і зрозумілими в усьому світі: AM/PM (ante meridiem – до полудня, тобто час із 00 годин до 12 години дня; post meridiem – після полудня, тобто час із 12 години дня до 24); N.B. (Nota bene! – Зверни увагу!); P.S. (Post scriptum – після написаного), e.g. (exempli gratia – наприклад), і etc. (et cetera – і так далі). Знання латинської мови та античної культури набагато підвищило б коефіцієнт інтелекту і знання майбутніх фахівців. У наш час знання латинської мови потрібне спеціалістам різних галузей науки, оскільки політичні, філологічні, математичні, технічні, медичні, юридичні та інші наукові терміни походять із латинської мови: *календар* (calendarium, і n [2, с. 394]), *конспект* (conspicuum, us m [2, с. 405]), *доцент* (docens, ntis m [2, с. 352]), *асистент* (assistens, ntis m [2, с. 303]), *факультет* (facultas, atis f [2, с. 558]), *університет* (Universitas, atis f [2, с. 554]), *ефект* (effectus, us m [2, с. 357]), *прогрес* (progressus, us m [2, с. 497]), *інфляція* (inflatio, onis f [2, с. 391]), *суб'єкт* (subjectum, і n [2, с. 539]), *синус* (sinus, us m [2, с. 524]) та інші.

Вирішити проблему гуманізації суспільства можна лише в умовах освіти, оскільки саме тут закладаються норми і правила поведінки, традиції. Саме тому потрібно

враховувати потенціал наук гуманітарного циклу, який об'єднує пізнавально-освітній і морально-виховний аспекти. Латинська мова, поряд із іншими гуманітарними дисциплінами, виступає протиположно до сучасного світу скажених ритмів, швидко мінливих технологій, інформаційного буму, постійної відсутності часу. Гуманітарна підготовка створює фундамент для зростання професійних якостей майбутнього фахівця, розуміння відповідальності за свою діяльність, вміння мислити самостійно і вирішувати проблемні ситуації. Однак гуманітарна підготовка не повинна обмежуватися тільки граматичним матеріалом із латинської мови чи перекладом афоризмів, необхідно ознайомлюватися з античною історією та культурою. Студенти повинні самостійно готувати доповіді та презентації, пов'язані з античністю. Читання доповіді вчить висловлювати думки ясно, чітко, з використанням спеціальних термінів латинського походження; дає можливість висловити студенту свою думку на тему виступу і викликати на дискусію слухачів із приводу почутого. У сучасному суспільстві внаслідок глобалізації інформаційних мереж збільшується обсяг знань, необхідних для успішної професійної діяльності, що призводить до швидкого старіння професійного багажу, накопиченого за період навчання у вузі. Саме тому сьогодні зростає значення системи безперервної освіти (часто за кордоном) і здатність випускника до самоосвіти і розвитку. Тут теж варто нагадати про роль латинської мови, адже саме вона у свій час вплинула на всі романські, і не тільки, мови. Лексичне ядро сучасної міжнародної медичної термінології становлять терміноелементи, запозичені з грецької мови. Величезна кількість слів української мови також має греко-латинське походження. Згадаймо хоча б деякі слова, що мають відношення до вищої школи: аудиторія (лат. audire *слухати* і лат. суф. із закінченням orium *місце*), колоквиум (лат. colloquium, і n *розмова, бесіда*), лекція (лат. lectio, onis *читання*), професор (лат. professor, oris *м вчитель, наставник*).

Закінчити хотілося б словами найвідомішого представника німецького класичного гуманізму Вільгельма фон Гумбольдта: «У кожній мові закладено самобутнє світобачення. Як окремий звук постає між предметом і людиною, так і вся мова в цілому виступає між людиною і природою, що впливає на нього зсередини і ззовні. І кожна мова описує навколо народу, якому він належить, коло, звідки людині дано вийти лише тому, що воно тут же вступає в коло іншої мови [2, с. 80].»



Висновки. Узагальнюючи все вищесказане, можемо сказати, що латинська мова є міжнародною мовою наукової і художньої літератури, продовжує жити і розвиватися відповідно до потреб нашого часу. Вивчення латинської мови, підтримання високого рівня знань у цій сфері, забезпечення високої якості засвоєння термінологічної латини студентами вищих навчальних закладів для формування їх мовно-професійної компетентності є одним із першочергових завдань сучасної освіти. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у вивченні методики викладання латинської мови та медичної термінології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боровский Я.М. Латинский язык Ломоносова / Я.М. Боровский // Собрание сочинений М.В. Ломоносова. – Т. 4. – М.; Л., 1962. – 65 с.
2. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества / В. Гумбольдт // Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – 298 с.
3. Мусорин А.Ю. Преподавание латинского языка в неязыковом вузе / А.Ю. Мусорин // Материалы 1-й метод. конф. профессорско-препод. состава Института

та экономики и менеджмента. – Новосибирск, 1999. – С. 32–34.

4. Пилипів О.Г. Культурологічний аспект викладання латинської мови в системі університетської освіти / О.Г. Пилипів, Л.В. Мисловська // Вища освіта України. – 2003. – № 4. – С. 80–84.

5. Подосинов А.В. Lingua Latina. Введение в латинский язык и античную культуру / А.В. Подосинов, Н.И. Щавелева. – М.: Флинта, 1998. – 354 с.

6. Ревак Н.Г. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) / Н.Г. Ревак, В.Т. Сулим // 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 415 с.

7. Румик О.Л. Щодо гуманітарного аспекту при вивченні латинської мови / О.Л. Румик // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: «Мовознавство». – 2010. – Т. 18. – Вип. 16. – С. 299–304.

8. Тронский И.М. Очерки с истории латинского языка / И.М. Тронский. – М.: Молодая гвардия, 1953. – С. 212–214.

9. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы терминологии / М.Н. Чернявский. – М.: Медицина, 2000. – С. 116–118.

10. Чуракова Л.П. Латинсько-український та українсько-латинський словник / Л.П. Чуракова. – К.: «Чумацький шлях», 2009. – 612 с.

11. Vossen C. Mutter Latein und ihre Töchter / Carl Vossen. – Düsseldorf : Buchhaus Stern-Verlag GmbH & Co. KG, 1984. – 288 s.

12. Stroh W. Latein ist tot, es lebe Latein!: Kleine Geschichte einer großen Sprache / Wilfried Stroh. – Berlin : List, 2007. – 276 s.

УДК 377

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гириловська І.В., к. пед. н.,
докторант

*Інституту професійно-технічної освіти
Національна академія педагогічних наук України*

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки робітничих кадрів у сфері професійно-технічної освіти. В ній окреслено вимоги до сучасного робітника; здійснено аналіз існуючих у професійно-технічних навчальних закладах показників якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; висвітлено новий погляд на складові професійної підготовки та надано їм характеристику. Коротко представлені напрямки подальших досліджень.

Ключові слова: *якість, показник, професійна підготовка, кваліфікований робітник, випускник, професійно-технічний навчальний заклад.*

Стаття посвящена проблеме профессиональной подготовки рабочих кадров в сфере профессионально-технического образования. В ней обозначены требования к современному рабочему; проведен анализ существующих в профессионально-технических учебных заведениях показателей качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих; представлен новый взгляд на компоненты профессиональной подготовки и дана им характеристика. Коротко описаны направления дальнейших исследований.

Ключевые слова: *качество, показатель, профессиональная подготовка, квалифицированный рабочий, выпускник, профессионально-техническое учебное заведение.*